

ПЕРСОНАЛІСТСЬКІ ВИМІРИ АКАДЕМІЧНОЇ СВОБОДИ

Вербова Р.М.,

*к.філос.н., викладач Київського хореографічного коледжу,
e-mail: verbova999@gmail.com*

Поняття “академічної свободи” на сьогодні є досить актуальним, так як трансформаційні процеси, які відбуваються у сфері вищої освіти, передбачають надання вищим навчальним закладам більшої незалежності, автономності разом із меншим втручанням держави в навчальний процес. Дослідження проблеми академічної свободи і можливості її реалізації на практиці актуалізує потребу оновлення громадянського суспільства, до якого ми так всі прагнемо.

Метою дослідження є аналіз персоналістських аспектів існування академічної свободи. Об’єктом дослідження є академічна свобода та її взаємозв’язок із особою. Методами, які використовуються у даному дослідженні, є: персоналістський метод, завдяки якому особа розглядається як унікальна єдність всього існуючого; метод категоріального аналізу, який розкриває сутність понять; феноменологічний метод - пояснює явища академічної свободи та ідеї університету і їх значення для самореалізації особи.

Академічна свобода є необхідною умовою освітнього процесу, який зумовлює формування всебічно розвиненої особистості. У законі України “Про вищу освіту” надається конкретне трактування того, що таке академічна свобода: самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізація її з урахуванням обмежень, встановлених законом [1, с.4]. Але з іншої сторони, академічна свобода надає можливість визначити, яку саме проблему особисто кожен окреслює в процесі викладання та навчання. А це зумовлює персоналістські виміри академічної свободи, тому що навіть університет тут виступає як “особа”, яка має певні права та обов’язки завдяки об’єктам освітнього процесу. Університет саморозвивається, в ньому формуються ідеї. З точки зору Джона Генрі Ньюмена, “завдяки особистому спілкуванню він (університет) є місцем комунікації, циркуляції думки у масштабах цілої країни” [2, с.37].

Персоналістські аспекти університету можна простежити і в існуванні університету, де здійснюється самоідентифікація особистостей. Для них (особистостей) в межах університету основним виміром їхнього існування є свобода. Але саме завдяки автономії університетів ми можемо говорити про академічну свободу. Тут відбувається персоналістський “поступ знання через дослідження, передача знання в процесі навчання, збереження знання в наукових зібраннях і розповсюдження знання через публікації є чотирма ніжками університетського столу, жодна з яких не може довго втриматись, якщо всі інші не є достатньо міцними” [3, с.41]. Університет формує людину як особу через всебічність освіти. Таку всебічність освіти дає нам академічна

свобода, завдяки якій ми можемо поєднати в собі фізичне, біологічне, соціальне та культурне, що є виявом кожної окремої особи.

Персоналістський дискурс автономії університету ґрунтується на академічній свободі, формує персонорентричність освітньо-наукового процесу, реалізує суб'єктність взаємодії “викладач - студент”, зумовлює вільний пошук наукової істини. Інакше кажучи, суттю автономії університетів є свобода самовираження особистості, відкрите інтелектуальне середовище, імунітет від політичного диктату з боку держави, влади і політикуму, існування самоврядної корпорації студентів і професорів [4, с.6]. В університетах, в яких дотримуються академічної свободи, не тільки викладачі мають право вільно займатися своєю науковою діяльністю, але й студенти, як стверджував Карл Ясперс, отримують свою внутрішню свободу, яка є “єдиною високою цінністю, яку окрема особа може здобути самовихованням в атмосфері Університету... Лише будучи вільними, ми досвідчуємо первісне прагнення до знань, а відтак людську самостійність, даровану і водночас накинenu Богом” [5, с.132].

Таким чином, кожна особа духовно удосконалюється лише тоді, коли вона є вільною, коли їй дають таку можливість бути вільною у виборі того, до чого вона прагне, що вона хоче вивчати, а таку можливість дає академічна свобода.

Список використаних джерел:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. № 37- 38. ст. 2004 зі змінами. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Ньюмен Дж. Г. Ідея Університету / Зубрицька М., Бабалик Н., Рибчинська З. Ідея Університету: антологія. Львів: Літопис, 2002. 304 с.
3. Пелікан Я. Ідея університету. Переосмислення [Текст]. К. : Дух і літера, 2008. 360 с.
4. Автономія та врядування у вищій освіті: монографія / Воробйова О.П. та ін. К. : Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. 192 с.
5. Ясперс К. Ідея університету / Зубрицька М., Бабалик Н., Рибчинська З. Ідея Університету: антологія. Львів: Літопис, 2002. 304 с.